

Posudek na bakalářskou práci Juliany Rampich – Hamariové, Epitafní a sepulkrální památky Jednoty bratrské v Čechách, na Moravě a ve Slezsku (Od druhé poloviny 15. století do první poloviny století 17.)

Evangelická teologická fakulta UK v Praze

Zpracování epitafních a sepulkrálních památek Jednoty bratrské je bezesporu velmi záslužným tématem poté, co nedávno publikované práce znovu obrátily badatelský zájem o hmotnou kulturu Jednoty, o rozbor jejího vztahu k obrazům a rozšířily tak tato studia nad rámec „tradičního“ studia zaměřeného zejména na dějiny bratrského knihtisku. Předložená práce však bohužel daleko zaostává za vytyčeným cílem. Již v úvodu autorka překvapí tvrzením (s nekritickým odvoláním se na práci Pavla Krále), že v „chybí soustavný výzkum sepulkrálních památek Českého království (?)“, což zarazí při skutečnosti, že již několik let se pravidelně pořádají konference o sepulkrálních památkách, jejichž příspěvky jsou publikovány v ediční řadě *Epigrafica et sepulcralia*. Chybí také alespoň zmínka o tom, že tradice výzkumu těchto památek je v evropské i americké uměnovědě mimořádně dlouhá, a že existuje početná literatura německá a polská, které pojednávají tento materiál v našem bezprostředním sousedství. Úvodní kapitoly o historii Jednoty v 16. století a jejímu vztahu k výtvarné kultuře jsou stručným shrnutím nedávno publikovaných závěrů, ale poněkud překvapí, že chybí zmínka o základní literatuře k dějinám Jednoty z pera A. Molnára a také způsob citování, kdy je např. běžně dostupná práce J. A. Komenského citována nikoli přímo, ale ze studie zpracované autorem tohoto posudku 20). Kapitola „Interkonfesijní diference...“ se pak pokouší shrnout debatu o tom, do jaké míry vyjadřují sepulkrální památky konfesní orientaci osoby, jíž přináležely. Tato diskuze je velmi komplikovaná a jak ukazuje nedávno publikovaný článek O. Jakubce a T. Malého, postoje historika umění a obecného historika jsou v postoji k vyhodnocení „konfesijnosti“ výtvarného díla vždy trochu odlišné. Autorka, zdá se, se spíše kloní k názoru, že konfesionalita díla nebyla vždy dominantní významovou rovinou sepulkrálních památek, respektive, že měla v jednotlivých dílech různou míru zastoupení. Je jasné, že tato záležitost bude ještě dlouho předmětem dlouhých diskuzí, jen bych připomenul, že je třeba vzít v úvahu, že zpochybňování „konfesionality“ děl je dosti silně v rozporu se skutečností, že všechny konfese v Čechách 16. století se intenzivně zabývaly otázkou užití obrazů v náboženské praxi, což znamená, že si teologové této roviny děl byli velmi dobře vědomi, a že představa o tom, že se v tak důležitých památkách jako jsou sepulkrálie, možnost se konfesně prezentovat nevyužívala, nemusí být úplně správná. Je také nutno brát v úvahu dochovanost materiálu. Autorka na s. 34 pochybuje o pobělohorském ničení tohoto materiálu, ale to zřetelně nesouhlasí se zprávami dobových pramenů (Kutná

Hora, Nový Bydžov). Musíme si uvědomit, že toto ničení primárně zasáhlo památky, jejichž konfesijní sdělení bylo čitelné a toto *damnatio memoriae* v podstatě odřízlo tuto rovinu děl tak, že dnes dochovaný materiál původně nekatolický má dnes většinou obecně křesťanskou a ne konfesně vyhraněnou významovou rovinu. To vše je však možné řešit v podrobněji vedené diskuzi. Za hlavní problém práce však pokládám soupis materiálu. Při jeho přehledu se nemohu ubránit obavám, že zdaleka není vyčerpávající v žádné ze tří historických zemí, tj. v Čechách, na Moravě a ve Slezsku (kde není řečeno, zda jde o celou oblast, či o české Slezsko a zařazení polského Doubravna je velmi namátkové). Zásadní problém je však v rovině metodologické – jestliže se práce má věnovat epitafním a sepulkrálním památkám, proč jsou do katalogu zařazeny skleněné rakve příslušníků rodiny Bukůvků s jejich tělesnými ostatky, když rakve jsou zcela novodobou záležitostí. Práce přece nemá být soupisem tělesných ostatků členů Jednoty, ale epitafních a sepulkrálních památek. Proč je do katalogu zařazen cisterciácký klášter ve Vyšším Brodě, kde je sice pohřben bratr Petr Vok, ale v kontextu čistě katolickém a zejména v rodinné hrobce. Také zpracování kapitoly o žerotínském hrobce v Brandýse nad Orlicí je zcela chybné. Autorka o ní referuje podle studie Dvorského jako o stávajícím stavu, aniž by se zmínila o skutečnosti, že po nálezů byla hrobka zničena a ostatky Karla st. ze Žerotína, o němž autorka referuje slovy „Nebožtík má oděn červený aksamitový plášť...“ byly přeneseny do rodinné hrobky v Bludově u Šumperka. Dále se domnívám, že velkým nedostatkem práce věnované hmotným památkám je absence příslušné obrazové přílohy.

Vzhledem k celkové kvalitě práce a zásadním nedostatkům v koncepci soupisu materiálu by se tato bakalářská práce měla přepracovat a doplnit. Proto ji nedoporučuji k obhajobě.

PhDr. Michal Šroněk, CSc.

17. 6.2012